

הגילגול החדש של ניומן

משך שנה שלמה התגורר פול ניומן מ' סרטיו. בפעם האחרונה הופיע כמאמן קבר צ'ה-הוקי כושלת, כשהוא מנסה להעלות את קרנה בעזרת תמריצי-אלימות וצרות של גיבולייפה שעדיין לא נשמעו כמותם בסרט אמריקאי. שמו של הסרט הזה מכה אסורה, והוא נעל השנה את פסטיבל הסרטים בקאן.

האם פירושו הדבר שהוליווד נמאסה עליו? לא בדיוק. אבל אני עובד מאז גיל 13, והגיע הזמן לנוח קצת", הוא אומר. כשמאחוריו 34 סרטים, קמה מהם שוברייקופות מפורסמים כמו קוד וקא-סיד, העוקץ והמיגדל הזהב. היפנה את תשומת-הלב — זמנית — לכיוון אחר.

היום יודע כבר העולם כולו שניומן מתעניין במירוצי-מכוניות. הוא גילם פעם נהג-מירוצים בקולנוע, וכדי להתכונן לאר-תו תפקיד עבר קורס-נהיגה מיוחד. מאר-תו רגע ואלך נכנסה לו המהירות לדם. "זה משגע, ואני אוהב את כל האנשים שעוסקים במירוצים", מכריז פול. ואילו הנהגים והמכונאים, שציפו לכוכב מסונק ויעזרו-נפש, גילו בשחקן בן ה-52 איש כלבבם: "לא איכפת לו להושיט יד ולהת-לכלך כמונו", הם מתפעלים.

החץ דם גבוה. הוא השתתף במירור צים בעצמו, והעלה את לחצי-הדם של חבר-רוחביטו לגבהים מטוכנים ביותר. מיספר פעמים אף לא היה רחוק מנצחון, ובמיקצוע מפרך שכזה, כשאדם מתחיל בו במחצית השנייה של חייו, עצם ההשתת-פות הוא כבר הישג מכובד כשלעצמו. ניומן, השומר על כושרו הגופני בקפד-נות רבה, מתכוון להשתתף בעוד כמה מירוצים (מה שקוסם לו במיוחד הוא מירוח 24 השעות בלה-מאן, צרפת, שעליו עשה עמיתו-ליקצוע, סטיב מקווין, סרט). אחר-כך יפנה, כנראה, את מושב גוש לצעירים יותר, ויתרכז במימון פיתוח של מרוצי מכוניות.

בנוסף הוא מגלה עניין הולך וגובר ב-פעילות פוליטית, בעיקר בתחום תכנון מקורות האנרגיה. "תמיד הייתי גאה על כך שניכסון רשם את שמי במקום ה-19 ברשימת אויביו האישיים", הוא מתלוצץ. אשר לסרטיו, הוא ממשיך לחפש נושאי איש. הן כשחקן והן כבמאי (אין לשכוח שהוא ביים אומנם שניים וחצי סרטים בלבד, אבל די בהם כדי להצביע על רגישות וכישרון ייצא-ידופן). הבעיה

שחקן פול ניומן להוריד את המישקפים

לדעתו, היא ש"בימים הטובים, כשאני התחלתי, אפשר היה למצוא סרטים טוב אחד בין 20, היום אתה ברימול אם נפלת על סרטי טוב אחד מ-200. הטל ווניה זללה את כל התסריטאים."

בינתיים הוא מגלה עניין בשני תסריטי-טים. האחד על אודות נהג-מירוצים בדרום ארצות-הברית, והשני על מאמן הומוסוכ-ספלי ויחסי עם אחד מן האתלטים שהוא מפתח.

מישקפיים. ניומן סוטה? פעם לא היה איש מעו להעלות על דעתו ניי-פוי-תדמית קיצוני כלי-כך. אבל ניומן קצת

שעור מצונזר

לנורבה הצער

ריפילפי (פריס, תל-אביב, צרפת) — סרט זה, שנעשה לפני 22 שנים משמש, מאז הופעתו הראשונה, אביטיפוס לסירטי-פשע עשירים תיאור הפעולה ומערכת המוסר של העולם התחתון. סרטים אלה יוצרים גוונים של טוב ורע בתוך מה שנחשב קודס-לכן כרע מוחלט, ומוסר-ההשכל שלהם אומר שהפשע אינו משתלם — לא משום שסוף גנב לתלייה, אלא משום שסוף הגנב להתחלל על-ידי גנב אחר, שיחולל גם הוא על-ידי גנב וכן הלאה.

זיל דאסן, הבמאי האמריקאי שגלה אחרי מישפטי מק-קארתי, יצר בסרט זה מנגנון עלילתי משוכלל ביותר, העוקב בקפדנות אחר תכנון שוד מתוחכם בחנות-תכשיטים, ביצועו, וכאחרית דבר, סופם של כל אלה שהיו אחראים למעשה ושל אלה שניסו לנוול מהם את שללם.

החלק הבולט והמוצלח ביותר, מבחינה קולנועית, היה ונשאר — השוד עצמו. דאסן מתנור ממוסיקה לכל אורך הסצנה. אין אומרים בה אף מילה אחת, אלא עוקבים בקפדנות תיעודית כביכול אחר כל אחד מן השלבים המור-בילים לפיצוץ הכספת ולהסתלקות מן המקום. התיאור היה, בשעתו, מפורט כלי-כך, עד שהצנורה הישראלית נבי-לה, החליטה שאין ברצונה ללמד שוליות-שודדים כיצד מבצעים את מלאכתם, ואסרה את הסרט. אחר-כך הוא אושר להקרנה, אולם קטעים גדולים. מן השוד קוצצו והוסתרו מעיני מתלמדים סקרנים.

ההקרנה החוזרת של הסרט מצביעה שוב על כישרונו הבולט של דאסן בבימוי שחקנים, בחסכנות וביעילות ה-משמשות אותו באמצעים קולנועיים (תכונות, שלמרבה הצער

נואל דאסן ומנואל: הגנבים ילמדו

נעלמו מסרטי המאחרים יותר), באיכות הגבוהה של ה-צילום השחור-לבן של פיליפ אוגוסטיני, ברמה הכללית של השחקנים, שביניהם בולט דאסן עצמו בדמות מפח-קפוח איטלקי עגבן. והיא מצביעה שוב על כך שרשט שפוצץ פעם, יקוצץ לעד. קטעים נכרים מן השוד עדיין חסרים בסרט, ובהתחשב בעובדה שמאז ניראו כבר על המסך מעשי-שוד מורכבים ומדעיים הרבה יותר (הומציאות עצמה הוכיחה שהיא פוריה עוד יותר מן הקולנוע בשטח זה), זה לא רק חבל — זה גם טיפשי.

איך לגסוס

לפי הזכונה

גריפין ופניקס (תל-אביב, תל-אביב, ארצות-הברית) — יש צורך מידה לא-מבוטלת של העזה כדי לשוב ולטפל באחד הנושאים היותר-משומשים של הסיפורת והקולנוע, ועוד לנסות לעודד בעיקבותיהם של אנשים כמו ברגמן וקוראסאווה. אבל זה בדיוק מה שעשה הבמאי ה-אמריקאי דריל דיוק.

בסרט זה, שנועד בתחילה לטלוויזיה, ורק בשל זוהר כוכביו (פיטר פוק וגיל קלייבורג) החליק אל המסך הגדול, מנסה דיוק להתמודד עם מצב קלאסי של טרגדיה: מה עושה אדם, כשנודע לו כי הוא עתיד למות תוך זמן קצר? הגיוון הראשון שמציע דיוק, הוא הכפלת הבעיה. לא מה עושה אדם אחד, אלא מה עושים גבר ואשה, כאשר הרופאים מבשרים לה שמחלה ממארת תותירה להם רק זמן קצר על-יאדמות. הכפלת הבעיה טומנת בחובה גם את הגיוון השני: מאחר שמדובר בגבר ואשה — אפשר להפגיש אותם, ולהניח להם לרקוד ביחד, למשך החודשים המעטים שברשותם, את מחול-החיים האחרון.

כאן מסתיימים חידושי הסרט. כל השאר ניראה כבר קודם, בצורה משכנעת הרבה יותר, על בד הקולנוע — החל מחשבון-הנפש של הגיבורים הנידונים-למוות, וכלה בייסוריהם הגופניים. במשך יותר ממחצית הסרט מתלבטים השניים ומחסיסים, עד שהם מגלים את האמת על בן-ההוג. אבל לא בלבטים אלה, ולא בתגלית שעקבותיה, מגיע הסרט לאיזושהי אמת שמתחת לפני השטח. כדי להקל על מלאכת התסריטאי, מנתקים השניים כל קשר עם שאר העולם,

פיטר פוק — חבל על הביצוע

והכאבים הגופניים מועילים בטובם להופיע רק לפי הזמנה, בסוף הסיפור, כדי שלא להעכיר את מצב הרוח שלפני-כן, ולמעשה — כל מה שהסרט מגיש הוא סיפור-אהבה נוסף, בעל סוף טראגי.

מה שמציל את הסרט, לפרקים, מעגמומיות מוחלטת, הוא אישיותם המשובבת של פוק וקלייבורג, הראויים שניהם למיסגרת מוצלחת יותר.

סטרואב את הטרילוגיה היהודית שלה. ב-סרט בשם כלבי סיני, שייחשב בוודאי, בעיני רבים, כסרט אנטי-ישראלי קיצוני. אף-על-פי-כן, כדאי לשים לב למה שר-נאמר בסרט זה, משום שדבריו משקפים עמדה של שיכבה גדולה באירופה, שיכי-בה אינטלקטואלית אשר מבלי לקבל את המרות של המפלגה הקומוניסטית, רואה עצמה אנשי שמאל ומנסה לתפוס את הבעיות והכוללת ביותר. היסודית והכוללת ביותר. הסרט מבוסס על ספר באותו שם של הסופר האיטלקי היהודי-למחצה, פרנקו פורטיני, שנכתב בסוף שנת 1967 כתגוי-בתו של פורטיני על מילחמת ששת-הימים. מבחינה חזותית הסרט הוא חסכוני במידה קיצונית, ומאלץ את הצופה להתרכז ללא הרף ביחס שבין התמונה לטקסט המדובר, כאשר די ברגע אחד של פיור-נפש כדי לצלול לים של מבוכה. על המסך רואים את פורטיני קורא קטעים מתוך ספרו (כשני-שלישים מן הסרט נקראים מול ה-מצלמה), או רואים את הטקסט הכתוב, כאשר באמצע הסרט אתחנה גדולה וארי-המסך (המסך בעמוד 46)

בעיניו, התכונה החשובה ביותר של ה-קולנוע, ומשום כך הוא מייחס לה את ה-מישקל הסגולי הגדול ביותר בסרטיו, הוא ז'אן-מארי סטרואב. צרפתי במוצאו (יליד איזור-המריבה לורן, שבין גרמניה לצר-פת), רכש לעצמו מוניטין בגרמניה, שם הוא עובד כבר שנים רבות, כבמאי אוני-גארדי המשלב טכניקות יוצאות-ידופן (ציי-לומים בעלי אורך בלתי-רגיל, שימוש ב-שחקנים לא-מיקצועיים, יצירת דיקדוק קולנועי חדש בעריכה או בחוסר-עריכה), עם השקפה פוליטית ברורה, שהיא המוקד המגיע את כל סרטיו. היהודים, והיהודים, היוו בעבר את ה-נושא המרכזי בשניים מסרטיו. האחד סרט קצר שהוקדש למיכתביו של המלחין אר-נולד שנברג שבתוכם נכללה נבואה (ש-כתבה ב-1922) על עלייתו לשלטון של אלמוני בשם אדולף היטלר. סרט שני, מד-הים בעוצמתו החזותית ובריכוז רעיונותיו הפוליטיים, היה עיבודו למשה ואהרן. איסרה של אותו שנברג, שבעדה השתקף הצורך החיוני של עם מדוכא לקום ולע-מוד על זכויותיו. הטרילוגיה היהודית. עתה השלים

סרטים

ישראל - כלבת הקאפיטלים אחד מאותם אנשים שהמחשבה היא.